

Szirmok, gyökerek Armida kertjéből

Armida Galina kertészmérnök
Drognövények – híres könyvekben

1951 nyarán a Rhone partján fekvő francia kisváros, Pont-Saint-Espirit lakói kollektív hallucinációkat éltek át, majd a településen kitört a nyílt örület.

A néhány napig tartó eseménysor végén ötven embert szállítottak elmeorvosintézetbe, öten meghaltak. Bár Hank Albarelli amerikai bestselleríró legújabb *Secret Agenda* című könyvében azt állítja, a CIA hajtott végre

LSD-kísérletet Pont-Saint-Espiritben, a valóság az, hogy a városka pékje anyarozssal fertőzött gabonából készített kenyeret. Ez volt az utolsó ismert ergotizmus járvány Európában (ami valójában nem is járvány, ha-

nem tömeges mérgezés). Az anyarozs (*Claviceps purpurea*) egy gabonaparazita, amely a kalászban a virágok helyén élő, 1-6 cm hosszú, lilásfekete szklerócium (ez a gomba egyik fejlődési alakja). Az anyarozsmérgezés (Szent Antal tüze, más néven ergotizmus) súlyos, járványszerű megbetegedéseket okozott a középkorban. Az anyarozssal fertőzött liszt fogyasztása a végtagok elhalásával, később azok lehullásával járt. Az anyarozsban található ergot-alkaloidokat a szülészetben és az ideggyógyászatban használják. Az anyarozs talán leg híresebb alkaloidja az LSD. Békésy Miklós Kossuth-díjat kapott az anyarozs mesterséges termesztésének megoldásáért.

*

„És az apró ópiumpipa elvezet oda, ahol azért élünk, hogy éljünk, és sem-

Anyarozs (*Claviceps purpurea*)

mi másért. Hiszen ez az egyetlen célja a létnek” – írja a Csáth Géza *Délutáni álmom* című novelláskönyvében. Felgyorsult élet, táguló idő, elmosódó tér, gyorsan közeledő halál; Csáth megtalálta az ópiumfüggőség minden lényeges alkotóelemét.

A mák (*Papaver somniferum*) egyéves, lágy szárú növény. Termése üreges, többrekeszű tok, amelynek mérete, alakja és színe változó, a fajtára jellemző. A magvak színe a fehértől a feketéig változik. A mákmag gyakorlatilag alkaloidmentes, viszont jelentős mennyiségű zsírosolajat tartalmaz; csontritkulás megelőzésére, kezelésére ajánlott fogyasztani. Az ópium (máktej) erős narkotikum, fő alkaloidjai a morfin (fájdalomcsillapító és euforizáló), a kodein (köhögéscsillapító), a tebain, a papaverin és a narkotin (göröcsoldók). A Kabay házaspár forradalmasította a morfin-gyártást. Sikert ért el az értéktelennek hitt száraz mákszalmból morfint előállítaniuk.

*

Sir Arthur Conan Doyle nyomozója, Sherlock Holmes köztudomásúan kokainista. A kokacserje (*Erythroxylum coca*) Peruban és Bolíviában őshonos, 3 méter magasra növő cserje, fehér virágokkal, tojásdad, ép szélű levelekkel, amelyeken a főér kiemelkedő. Bo-

Mák (*Papaver somniferum*)

Meszkalinkaktusz (*Lophophora williamsii*)

gyója kicsi, piros, egyszemű. Fő alkaloidja, a kokain, erős pszichoaktív szer. A kokainisták a szer fogyasztása alatt úgy érezhetik, mintha bogarak mászkálnának a bőrük alatt – ezt az érzécsalódást rovarhatásnak nevezzük.

Ernest Hemmingway *Halál délután* című non-fiction könyve nemcsak a spanyol bikaviadalok kézikönyve, de az egyik legextrémebb koktél receptjének forrásai is. „Tölts pezsgéspohárba egy jigger (44 ml) abszintot. Óvatosan tölts rá jeges Champagne-t, amíg opálössá változik. Délután három és öt között fogyaszd – nagyon lassan!” A fehérüröm (*Artemisia absinthium*) másfél méter magas, ezüstös levelű évelő. Az abszint egyik alkotóeleme. Sokáig úgy tartották, hogy az üröm illóolajában található tujon átmeneti tudatzavart és érzécsalódás okoz – számos országban be is tiltották az abszintgyártást –, modern kutatások szerint azonban nem lép fel hallucináció. Az abszint nagymértékű fogyasztása semmivel sem károsabb, mint más alkoholé. Érdekes, hogy

az üröm illóolaja gyakran kék vagy zöld színű, a benne található kamazulén miatt.

1953 májusában Aldous Huxley felesége társaságában négytized gramm meszkalint vett be. Az ezt követő élményeit, belső utazását *Moksha, a tudat határai* című könyvében foglalta össze. Számára a szentség iránti fogékonyság felébresztője volt a meszkalin. A pejotl (*Lophophora williamsii*) közép-amerikai gömbkak-

„Tölts pezsgéspohárba egy jiggernyi (44 ml) abszintot. Óvatosan tölts rá jeges Champagne-t, amíg opálössá változik. Délután három és öt között fogyaszd, nagyon lassan!”

tusz, rendkívül magas alkaloidtartalommal. Több mint hatvanféle alkaloidjának köszönhetően a pejotl hatása kiszámíthatatlan. Európában hallucinogénként ismerik, és bár gyakran meszkalinkaktusznak hívják, érzécsalódások nem mindig jelentkeznek. A közép-amerikai indiánok évezredek óta használják rituális alkalmakkor.